

JUNI 2026 · FOLKEVERSJON AV DEN ØKONOMISKE ANALYSEN AV VESTBY KOMMUNE

Hva skjer med pengene i Vestby?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Vestbys økonomi fant. Og Vestby har en tydelig tvist: en av landets aller billigst drevne kommuner, som har spart opp en pen buffer — men der sparepengene kommer fra knallhard sparing år etter år, ikke fra noen formue, samtidig som lånene er høye og eldrebølgen kommer.

1 av landets billigste

Vestby ble drevet 125,9 millioner kroner billigere enn sammenlignbare kommuner. Effektivitet er selve identiteten

20,6 %

så stor er sparekontoen målt mot årsinntekten — solid. Men hele bufferen er bygd opp gjennom årevis med stram drift, ikke arv eller formue

126 %

kommunens lån tilsvarer mer enn en hel årsinntekt — høyere enn de fleste, og over kommunens egen grense på 125 %. Det gjør Vestby sårbar hvis rentene stiger

Tenk på kommunen som en husholdning: Vestby er familien som er kjent i nabolaget for å være nøysom — de handler billig, sløser ikke, og har likevel klart å spare opp en pen buffer på kontoen. Men bufferen kommer ikke av at familien arvet penger; den kommer av at de holder igjen på alt i hverdagen. Samtidig har de tatt opp store lån for å bygge, og lånet er større enn en hel årsinntekt. Og foran seg ser de en stor regning: om noen år blir det mange flere eldre å ta vare på. Så lenge de klarer å holde igjen, går det bra — men det er lite å gå på hvis renta stiger eller utgiftene øker. Det er omtrent det som skjer i Vestby nå.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, kommunens egne rapporter, tilsyn og revisjoner). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Vestby bruker mindre enn forventet på nesten alle de tunge tjenestene

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Vestbys faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Eldreomsorg og hjemmetjenester	90 mill. mindre	Drives svært nøkternt — langt under forventet. Les neste side
Administrasjon («byråkratiet»)	40 mill. mindre	Svært tynt drevet — rådmannen mener selv det er blitt for tynt
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	28 mill. mindre	Under forventet
Barnevern	15 mill. mindre	Langt under forventet
Grunnskole	1 mill. mer	Så vidt over forventet (lå under året før)
Barnehage	9 mill. mer	Det området kommunen selv sier den bruker mer på enn andre
Sosialhjelp m.m.	10 mill. mer	Snudde fra under til over på ett år — usikkert hvorfor

Det tydelige mønsteret: Vestby driver de tunge tjenestene *billigere* enn det befolkningen tilsier. Eldreomsorgen alene koster 90 millioner mindre enn forventet. Dette er ikke tilfeldig — det er en bevisst, mangeårig nøysomhet. Kommunen kaller seg selv en av landets aller mest kostnadseffektive. Det ene området der den bruker *mer* enn forventet, er barnehage og skole — og det er kommunen helt åpen om selv.

Regnestykket viser altså at Vestby er en **gjennomført nøktern kommune**. Det er ikke et tegn på at noe er galt — det er en villet strategi. Men det reiser to spørsmål: Hvor lenge kan eldreomsorgen drives så stramt når det blir mange flere eldre? Og er det rom for å hente noe der kommunen selv sier den bruker mer enn andre — nemlig barnehage og skole? Det forklarer vi på de neste sidene.

Hvorfor bruker Vestby så lite på eldreomsorg — og hva betyr det fremover?

Eldreomsorgen er det området Vestby bruker aller mest mindre enn forventet på: 90 millioner kroner mindre i året. Det høres dramatisk ut, men det er ikke fordi de eldre er glemt. Det er et bevisst valg om *hvordan* omsorgen gis.

- **Fra sykehjem til hjemmetjeneste.** Vestby har bevisst valgt å gi mer av omsorgen hjemme hos folk i stedet for på sykehjem. Sykehjemmet er bygget ned med **20 plasser**, og en mindre andel av de eldre bor nå på institusjon. Tankegangen er at flere skal kunne bo hjemme med hjelp så lenge som mulig — noe mange eldre også selv ønsker — og at det er rimeligere enn en sykehjemsplass.
- **Målrettede kutt, ikke ostehøvel.** Kommunen har et eget innstrammingsprosjekt («45 i 25») som har funnet konkrete innsparinger for vel 70 millioner kroner. Det er ikke en flat «ostehøvel» som tar litt overalt, men **utvalgte tiltak** — for eksempel å legge ned et dagsenter og redusere en legestilling ved sykehjemmet.
- **Men eldrebølgen kommer.** Her ligger den store usikkerheten. Vestby er i dag en *ung* kommune i vekst, så det er ennå ikke så mange svært gamle. Men prognosen er at antallet over 80 år skal **firedobles innen 2050**. Da må sykehjemsplassene trolig bygges opp igjen — og det koster.

Kort sagt: Det lave forbruket på eldreomsorg er ikke sløsing motsatt vei — det er en bevisst, nøktern strategi der flere får hjelp hjemme. Den fungerer godt akkurat nå, mens kommunen er ung. Men den er *tidsbegrenset*: når eldrebølgen kommer, må kommunen bruke mer igjen. Spørsmålet er om den stramme driften gir nok rom til å bygge opp kapasiteten når regningen kommer.

Et lite varsko: En gjennomgang fra kommunens egen revisjon i 2022 fant ingen lovbrudd i omsorgen for eldre med psykiske plager, men pekte på at kommunen manglet konkrete planer og tilbud på området, og at ansatte ønsket seg mer bemanning. Det er akkurat det man kan vente i en tjeneste som drives svært stramt — et tegn på at det er lite å gå på, selv om alt er innenfor loven.

Buffer bygd på nøysomhet — men med høy gjeld i ryggen

20,6 %

sparekontoen
(«disposisjonsfondet») målt mot
årsinntekten — solid, og over
landssnittet

**Ingen
formue**

men bufferen er bygd opp ved å
holde igjen i hverdagen — det
finnes ikke noe arve- eller
kraftfond i bunnen

126 %

lånet tilsvarer mer enn en hel
årsinntekt — over kommunens
egen grense, og gjør den sårbar
for renteøkning

Her er den ærlige historien. Vestby *har* en solid sparekonto. Men det er verdt å forstå hvor pengene kommer fra — og hva som ligger på den andre siden av regnskapet.

En buffer bygd på disiplin, ikke på arv

Noen kommuner har et stort fond fra salg av kraftverk eller aksjer som de lever på avkastningen av. **Det har ikke Vestby.** Sparekontoen her er bygd opp på den harde måten: ved å drive billig år etter år og budsjettere forsiktig. Et godt eksempel: for 2025 budsjetterte kommunen med å gå i et lite *underskudd* — men endte i et solid *overskudd*. Det skjer fordi kommunen systematisk regner inntektene forsiktig og utgiftene realistisk. Det er en sunn vane, men det betyr også at bufferen helt og holdent avhenger av at kommunen **fortsetter** å drive stramt. Slutter den med det, slutter også sparingen.

Høy gjeld og målrettede kutt

På den andre siden ligger lånet. Vestby har bygget mye — boliger, skoler, anlegg — og gjelden er høyere enn hos de fleste sammenlignbare kommuner. Den er faktisk så høy at den ligger over kommunens **egen vedtatte grense** på 125 prosent av årsinntekten. Det gjør Vestby spesielt sårbar hvis rentene stiger: en renteøkning treffer en kommune med mye gjeld hardere enn andre. Derfor fortsetter kommunen å stramme inn og nedbetale — ikke fordi den er i krise, men for å holde balansen.

Den uutnyttede muligheten: Vestby har eiendomsskatt på *næringseiendom* (det store nærings- og logistikkområdet langs E6), men har bevisst valgt å **ikke** ha eiendomsskatt på vanlige boliger og hytter. Rådmannen sier rett ut at kommunen vil prøve å unngå boligskatt også i fremtiden, og at den holdes som en «reserve». En slik skatt ville gitt rundt 20–22 millioner kroner per promille. Å la være er et helt legitimt politisk valg — men det er et reelt valg: dette er penger kommunen kunne hentet inn for å møte eldrebølgen eller betale ned gjeld, i stedet for å stramme enda mer inn. Spørsmålet er politisk omstridt og bør tas med åpne øyne.

Det ærlige bildet er altså verken «Vestby er styrtrik» eller «Vestby er i krise». Det er en nøktern, godt drevet kommune med en buffer bygd på disiplin — men med høy gjeld og en eldrebølge foran seg, og en inntektskilde den bevisst lar ligge ubrukt.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2025 hadde Vestby et solid overskudd (**pluss** 6,4 %) — langt over det anbefalte nivået, og mye bedre enn kommunen selv hadde budsjettert med. Det er denne forsiktige budsjetteringen som bygger sparekontoen.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som i prinsippet kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Vestby: 20,6 % — solid. Men hele bufferen er bygd opp gjennom årevis med stram drift, ikke fra noen formue.

Driftsbåret soliditet

At kommunens økonomiske styrke kommer av hvordan den *drives* (billig og disiplinert), ikke av en formue eller et fond i bunnen. Det er en styrke, men også en sårbarhet: den avhenger av at kommunen klarer å fortsette å drive stramt.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Vestby rettferdig med helt ulike kommuner — og det er dette som viser at Vestby driver de tunge tjenestene under forventet behov.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Vestbys gjeld tilsvarer rundt 126 % av en hel årsinntekt — høyere enn hos de fleste sammenlignbare kommuner, og over kommunens egen grense på 125 %. En viktig grunn til at kommunen er sårbar for renteøkning og fortsetter å stramme inn.

Eiendomsskatt

En skatt kommunen kan velge å kreve inn på eiendommer. Vestby har den på næringseiendom, men har bevisst valgt å la være på vanlige boliger og hytter — en mulig inntekt som ligger ubrukt.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning. Alle hovedkonklusjoner bygger på endelige tall.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, Vestbys eget handlingsprogram og budsjetter, og kommunerevisjonens rapporter. Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden, og hele analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitetskontroll som lette etter feil.

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mindre enn forventet», betyr det ikke at tilbudet er dårlig — det er i Vestbys tilfelle en bevisst, nøktern drift. Og når noe koster «mer enn forventet», betyr det ikke sløsing, men kan være en indikasjon på et område kommunen selv kan se nærmere på. Poenget er at valgene bør tas med åpne øyne, og at noen må si hva som skal betale for hva når eldrebølgen kommer.